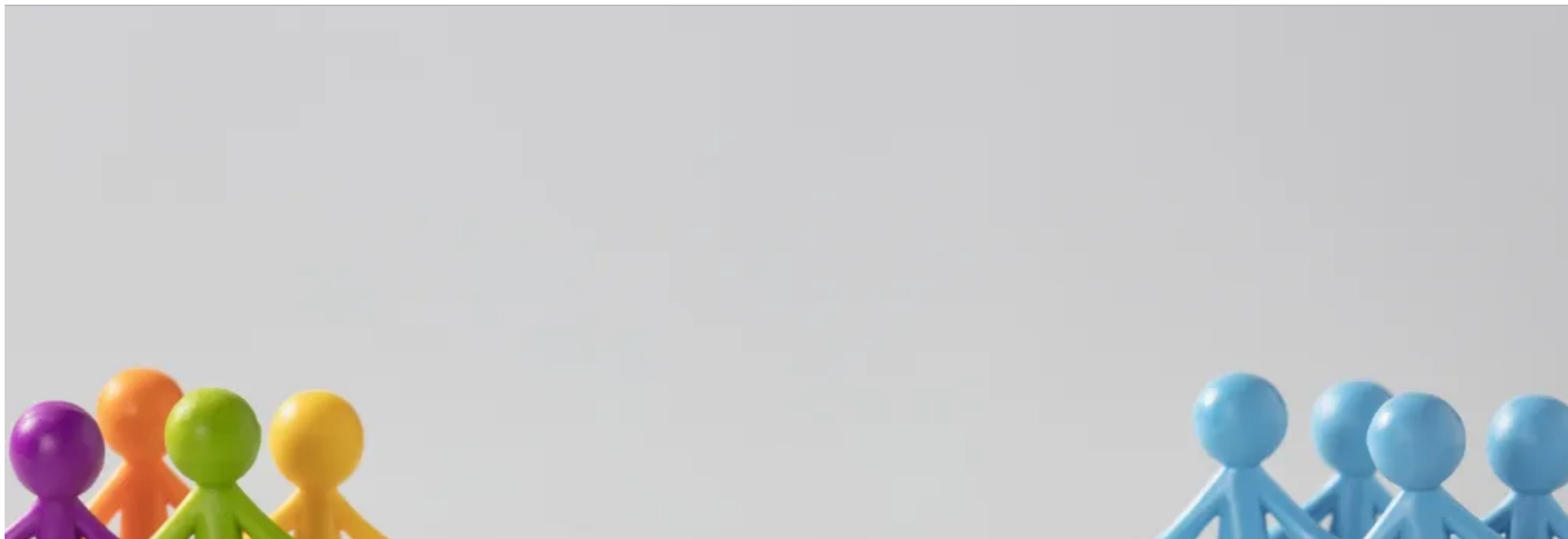

STRATEGO

Hrvatska – zemlja multikulturalnog rasizma? (1)

Autor **Plamenko Cvitić** - Wednesday, September 6, 2023, 17:25

Hrvati vole mrziti. Kroz povijest smo mrzili Mlečane, Mađare, Nijemce i Srbe, proteklih godina migrante s Bliskog istoka, a u recentnije vrijeme – zbog sve brojnije strane radne snage – na udaru su se našli tamnopusi Azijati. U trgovačkim lancima sve češće primjećujemo strane radnike kako pune police, u automobilima preko aplikacije Uber sve češće vozači imaju neizgovorljiva imena, a hranu nam u domove dostavljaju sitni tamnopusi muškarci podrijetlom iz Nepala, Indije, Bangladeša... U seriji tekstova koji će biti objavljeni na internetskom portalu Stratego istražiti ćemo recentno bujanje rasističkih ispada u Hrvatskoj, situaciju na tržištu radne snage, ali i promotriti kako danas u Hrvatskoj žive i rade ljudi koji su iz dalekih krajeva došli kao gastarbajteri. Trebamo li ih mrziti ili im zapravo biti zahvalni što smanjuju hrvatsku kadrovsku nestašicu?

Od stoljeća sedmog pa do danas Hrvati su imali burnu povijest i zamršene odnose sa susjednim narodima i državama. Od samog dolaska Hrvata na obalu istočnog Jadrana trajala je i borba za prevlast na tom području s tadašnjom pomorskom velesilom Mletačkom Republikom. Gotovo osam stotina godina potlačenog položaja u odnosu na Mlečane razvio je u svijesti mnogih Hrvata ne odveć pozitivne dojmove prema današnjoj susjednoj Italiji. Naime, od 1919. godine područja Istre, Rijeke, Zadra i otoka Krka, Cresa i Lošinja bili su u sastavu Italije, a Rimskim ugovorima 18. svibnja 1941. NDH je ustupila Italiji i veći dio Dalmacije te dijelove Gorskog Kotara i Hrvatskog Primorja. Premda u slučaju Italije objektivno ne bismo mogli govoriti o mržnji, u kolektivnoj svijesti Hrvata ipak je duboko ukorijenjen mit o vrijednim resursima – primjerice poharanim hrvatskim šumama – koje su s hrvatskih prostora obilato odvoženi u Veneciju. Isti odnos potlačenosti i više-manje stvarnog iskorištavanja Hrvati su kroz stoljeća doživjeli i od drugih većih ili snažnijih naroda: osim tadašnje Habsburške monarhije i Kraljevine Ugarske, ne treba zaboraviti ni dugotrajna osmanlijska osvajanja. Ako si dopustimo malo subjektivne slobode, iz današnje perspektive čini se da Hrvati imaju najmanje zamjerke prema nekadašnjim austrijskim vladarima (čak i u nekim slučajevima romantizirane pozitivne dojmove), prema osmanskim vladarima imaju relativno neutralne stavove, no susjedni Mađari mnogim Hrvatima ni danas nisu posve simpatični. Odnos s nesusjednim Nijemcima još je zanimljiviji: premda su

hrvatski prostori tijekom Drugog svjetskog rata bili pod njemačkom okupacijom, stav Hrvata prema Njemačkoj oduvijek je bio daleko od mržnje.

A kad je riječ o prostorima bivše jugoslavenske države, tu već odnosi postaju složeniji: zbog raspada bivše Jugoslavije i ratnih sukoba, mnogi Hrvati i danas prema Srbiji imaju neprijateljske stavove. Prema drugim narodima bivše države intenzitet negativnih emocija mnogo je manji. Teško da bi se mogli okarakterizirati kao mržnja, ali je, u različitim omjerima, prisutno nepovjerenje, prijezir ili osjećaj superiornosti. Natruhe negativnih emocija još su jasnije kad se stvari počnu sagledavati iz religijskog kuta: ekumenizam i međureligijski dijalog mnogim Hrvatima naprosto nisu prihvatljivi, pa je mnogim katolicima odiozna pomisao da im je prvi susjed pravoslavne ili muslimanske vjere.

I tu bismo mogli zastati i zaključiti: pa Hrvati su više-manje slični svim drugim narodima – određeni stupanj netolerancije prema drugima i religijski sukobi doista nisu nešto specifično samo za Hrvate. Štoviše, u cijelom svijetu, pa i u navodno vrlo tolerantnoj Europi ima mnogo ekstremnijih primjera netolerancije i netrpeljivosti. Kako bismo ipak omeđili pojam rasizam, valja se podsjetiti na njegove pojavne oblike: prvi i možda najčešći oblik je verbalno i online zlostavljanje. Različiti rasistički komentari ili prijetnje na društvenim mrežama i internetu često su sveprisutni, dovoljno je baciti pogled na komentare čitatelja ispod članaka na hrvatskim portalima. Drugi i mnogo opasniji oblik su napadi i fizičko nasilje. Na žalost, i u Hrvatskoj smo svjedočili i takvim stvarima, no o tome ćemo više u jednom od sljedećih članaka. Treći oblik rasizma, koji baš posljednjih godina postaje aktualan u Hrvatskoj jest diskriminacija na tržištu rada. Ta se diskriminacija najčešće očituje u dva segmenta – pripadnicima drugih etničkih ili vjerskih skupina otežan je ili posve onemogućen pristup nekim poslovima, a još češće je da takve osobe imaju manje plaće u usporedbi s osobama iste kvalifikacije koje su pripadnici dominantne etničke skupine. Četvrti oblik rasizma je širenje stereotipa i predrasuda o određenim etničkim skupinama. Često mogu biti izrazito prisutni u medijima, kulturi i svakodnevnom životu, a premda ih neki doživljavaju benigno, njihova opasnost leži u činjenici da oni često mogu biti pokretač ili 'gorivo' za mnogo opasnije oblike nasilja i zlostavljanja. I na kraju, peti oblik rasizma su problemi s azilantima, migrantima i izbjeglicama. I tu Hrvatska ima ružnih primjera iz recentne prošlosti, no o tome ćemo više u jednom od sljedećih članaka.

Ovaj novinarski projekt ostvaren je u okviru financijske potpore novinarskim radovima Agencije za elektroničke medije.

Plamenko Cvitić

<http://plamenko-cvitic.from.hr>

